

Lærervejledning

I alle danskforløb i fortælleid.dk er der mulighed for især at arbejde med

- Mundtlig fremstilling
- Kropssprog
- Fortolkning

Mange fortællinger kan stå alene og give eleverne en æstetisk oplevelse. En efterfølgende klassesamtale kan runde oplevelsen og forståelsen af.

I alle forløbene skal eleverne have en forforståelse for den tekst, de skal høre, de skal arbejde med teksten, og de skal reflektere over, hvad de har lært.

Forforståelsen gives ud fra en fællessamtale om billedark/introark. Eleverne kan evt. selv finde flere oplysninger.

Forløbene kan anvendes i uddrag eller i deres helhed, fx

- 2-4 lektioner (Indskoling)
- 2-6 lektioner (Mellemtrin)
- 2-8 lektioner (Udskoling)

På alle klassetrin skal eleverne arbejde med de 4 kompetenceområder og de tilhørende kompetencemål

- Læsning
- Fremstilling
- Fortolkning
- Kommunikation

Færdigheds- og vidensområderne giver retning på arbejdet (obligatorisk), og færdigheds- og vidensmålene giver inspiration til arbejdet (vejledende).

Ofte består et undervisningsforløb af stof fra flere forskellige områder.

Da fortælleid.dk bygger på mundtlige fortællinger, vil det være naturligt at lægge fokus på netop dette område.

Hvad er det, den mundtlige fortælling kan?

Hvad kan eleverne lære af at arbejde med?

- Mundtlig fremstilling
- Kropssprog
- Fortolkning

Eleverne vil opleve fortællere, der med deres mundtlige fremstillinger, brug af kropssprog og stemme lægger deres forståelse og fortolkning ind i fortællingerne.

Det kan eleverne lade sig inspirere af, når de skal læse op, fortælle og fortolke.

Nådsensbrød

Udskolingen

Målet med at arbejde med tekster af kanonforfatterne er, at eleverne får kendskab til nogle af de bedste og mest betydningsfulde forfattere inden for dansk litteratur gennem en eller flere af deres tekster. Eleverne får indblik i, hvordan det var at leve på den tid, hvor teksterne er skrevet, og de bliver præsenteret for mange forskellige skrivemåder. Ældre dansk litteratur og kultur bliver en del af deres bagage.

I forhold til Fælles Mål vil det især være nedenstående, der kommer i spil.

Fortolkning (Undersøgelse, Fortolkning, Vurdering)

Eleven kan forholde sig til kultur, identitet og sprog gennem systematisk undersøgelse og diskussion af litteratur og andre æstetiske tekster.

Kommunikation (Krop og drama, Sproglig bevidsthed)

Eleven kan deltage reflekteret i kommunikation i komplekse formelle og sociale situationer.

Mål

Du kan fortælle om Henrik Pontoppidan og det moderne gennembrud.

Du kan med eksempler fortælle om samfundsforhold på Henrik Pontoppidans tid.

Du kan bruge stemme og kropssprog til at gøre en fortælling levende.

Du kan forklare gamle ord.

Du kan beskrive ligheder og forskelle på mundtlig og skriftlig fremstilling.

Tidsforbrug: 2-8 lektioner

Aktivitet

Til læreren	Elevaktivitet
<p>Eleverne får en kort baggrundsviden om Henrik Pontoppidan og Det moderne gennembrud, og/eller de søger selv informationer på computer eller iPad.</p> <p>Eleverne hører fortællingen <i>Nådsensbrød</i>.</p>	<p>Introark</p> <p>Samtale om introarket.</p> <p>Lyt til fortællingen 1. gang.</p>
<p>Efter 1. lytning skal eleverne parvis hjælpe hinanden med at genfortælle fortællingen med deres egne ord.</p>	<p>Genfortæl kort historien med jeres egne ord to og to.</p>
<p>Derefter genfortælles fortællingen skriftligt som hurtigskrivning, hvor eleverne får 8 minutter til at skrive i.</p> <p>Nogle elever læser efter de 8 minutter deres genfortælling op. Andre fortæller.</p>	<p>I har nu 8 minutter til at genfortælle fortællingen skriftligt.</p>
<p>Efter 2. lytning eller under lytningen skal eleverne lave en personliste. Par- eller gruppevis sammenligner og justerer eleverne deres personlister og skriver karaktertræk ned.</p>	<p>Personliste og personkarakteristik</p> <p>Lyt til fortællingen 2. gang.</p> <p>Lav en personliste, mens I lytter.</p>
<p>Under og efter 3. lytning skal eleverne enkelt- eller gruppevis skrive noter til det, de observerer, og gøre rede for fortællerens kropssprog og fortællemåde.</p>	<p>Kropssprog og stemme</p> <p>Lyt til fortællingen 3. gang – måske flere gange.</p> <ul style="list-style-type: none"> Læg mærke til fortællerens kropssprog og stemme. Beskriv, hvad I lægger mærke til om kropssprog og stemme. Hvis I sidder med jeres egen computer eller iPad kan I lave skærmdumps og forklare, hvad I ser og hører.
<p>Teksten fortolkes i fællesskab i klassen.</p>	<p>Ordforklaringer</p> <ul style="list-style-type: none"> Udfyld arket inden fortolkningsarbejdet.
<p>Afslutningsvis skal eleverne forberede en kort fortælling om en begivenhed, som har gjort indtryk på dem.</p> <p>De kan evt. lave et talepapir med nogle få stikord, hvis de har brug for det.</p> <p>Nogle af fortællingerne fremføres for klassen.</p>	<p>Forbered en kort fortælling, som I fortæller for klassen.</p> <ul style="list-style-type: none"> Fortællingen skal handle om en begivenhed, som har gjort indtryk på jer. Tal så frit som muligt, så I kan bruge jeres kropssprog.
<p>Afsluttende refleksion.</p>	<p>Refleksion</p> <p>Udfyld refleksionsarket.</p>

Supplerende stof:

Nådsensbrød som tekst

[Forskelle og ligheder mellem den mundtlige fortælling og den skriftlige novelle](#)

Efter arbejdet med *Nådsensbrød* som fortælling, kan eleverne læse selve novellen. I dette arbejde kan der drages paralleller mellem, hvilke ligheder og forskelle der er imellem at høre teksten som en fortælling, hvor ikke alt kommer med, og læse teksten.

Nådsensbrød med gammel retskrivning og moderne retskrivning

[Gammel retskrivning kontra moderne retskrivning](#)

Eleverne kan også sammenligne udgaver med gammel retskrivning og moderne retskrivning.

Naadsensbrød med gammel retskrivning

<http://www.henrikpontoppidan.dk/text/kilder/boeger/fh/naadsens.html>

Nådsensbrød med moderne retskrivning

Findes fx på Gyldendals fagportal

<https://dansk.gyldendal.dk/>

Større opgave, som kan laves på baggrund af fortællingen og evt. novellen

- Lav en collage enten på computer, iPad eller ved at klippe-klistre.
- Collagen skal vise din/jeres tolkning af novellen *Nådsensbrød*.
- Store collager kan fremstilles og fremvises gruppevis.

Hvis der skal klippe-klistres, skal der fremskaffes blade, saks og limstifter.

Supplerende læsning

Af samme forfatter kan eleverne læse *Ørneflugt* og uddrag af *Lykke-Per*. De kan evt. også se *Lykke-Per* som tv-drama.

Nådsensbrød

Introark

Målet med at arbejde med tekster af kanonforfatterne er, at I får kendskab til nogle af de bedste og mest betydningsfulde forfattere inden for dansk litteratur gennem en eller flere af deres tekster. I får indblik i, hvordan det var at leve på den tid, hvor teksterne er skrevet, og I bliver præsenteret for mange forskellige skrivemåder. Ældre dansk litteratur og kultur bliver en del af jeres bagage.

Nådsensbrød er skrevet i 1887 af Henrik Pontoppidan. Det er tiden for det moderne gennembrud fra ca. 1870 – 1890.

Det moderne gennembrud viser verden, som den er. I *Romantikken*, som gik forud for denne periode, blev alt idylliseret.

Henrik Pontoppidan levede fra 1857-1943.

Han er på listen over de obligatoriske kanonforfattere, som I skal stifte bekendtskab med.

Dansk litteraturs kanon

Folkeviser
Ludvig Holberg
Adam Oehlenschläger
N.F.S. Grundtvig
St.St.Blicher
H.C. Andersen
Herman Bang
Henrik Pontoppidan
Johannes V. Jensen
Martin Andersen Nexø
Tom Kristensen
Karen Blixen
Peter Seeberg
Tove Ditlevsen
Henrik Ibsen

Henrik Pontoppidan 1857-1943

Personliste og personkarakteristik

Lav en personliste og en karakteristik af de enkelte personer.

Personliste	Personkarakteristik

Ordforklaringer

Ord fra novellen	Forklar ordene
simen	
perpendikelvandring	
vadmelsuniform	
pundtærsker	
fjællevojn	
brøstfældig	
damptærskværk	
hyssingen	
landauer	

Ordforklaringer - lærerark

Ord fra novellen	Forklar ordene
simen	snoet bånd af halm
perpendikelvandring	penduls bevægelse på et gammelt ur
vadmelsuniform	uniform lavet af vadmel (groft uldstof)
pundtærsker	tærsker korn på akkord
fjællevogn	vognlavet af lange brædder (fjæle)
brøstfældig	faldefældig
damptærskværk	maskine, der tærsker ved hjælp af damp
hyssingen	rebet
landauer	elegant hestevogn

Forskelle og ligheder mellem den mundtlige fortælling og den skriftlige novelle

Gør rede for forskelle og ligheder.

Den mundtlige fortælling	Den skriftlige novelle

Nådsensbrød

Gammel retskrivning kontra moderne retskrivning

Gør rede for forskelle imellem gammel retskrivning og moderne retskrivning

Nådsensbrød med gammel retskrivning	Nådsensbrød med moderne retskrivning

Nådsensbrød

Refleksion

Du har nu arbejdet med *Nådsensbrød* af Henrik Pontoppidan.

Målet var at få kendskab til en af kanonforfatterne og dennes tid gennem en eller flere af forfatterens tekster. Målet var også at have fokus på krop og drama gennem den mundtlige fortælling.

Hvad ved du om Henrik Pontoppidan nu?	
Hvad ved du om det moderne gennembrud?	
Hvordan var forholdet mellem rig og fattig på Henrik Pontoppidans tid?	
Hvad gør en mundtlig fortælling god?	
Hvad gjorde indtryk på dig i <i>Nådsensbrød</i> ?	